משנה · אחרונים · רש״ש · סדר נזיקין

רש״ש על משנה בבא בתרא

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה בבא בתרא

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-בבא-בתרא/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ד 4
משנה ו 4
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 6
משנה ו 6
משנה ט 6
משנה י 6
משנה יב 7
משנה יג 7
פרק ג 7
משנה א 7
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ח 8
פרק ד 8
משנה א 8
משנה ב 9
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ט 9
פרק ה 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ח 11
משנה י 11
משנה יא 11
פרק ו 12
משנה א 12
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ו 12
פרק ז 12
משנה ו 12
פרק ח 13
משנה א 13
משנה ה 13
משנה ו 14
פרק ט 14
משנה ז 14
משנה ט 14
משנה י 14
פרק י 15
משנה ב 15
משנה ג 15
משנה ה 16
משנה ז 16

פרק א

משנה א

במשנה בונין אה"כ באמצע כו' זה נותן ג"ט כו'. לכאורה ה"נ דז"א אלא כשחלקיהן שוין אבל כשחלק א' גדול משל חבירו נותנין לפי הערך שיש לכאו"א חלק בו. ודומה להא דלקמן (ז' ב') דגובין לפי ממון וע"ש בתד"ה לפי קירוב. וזה אשמע לן התנא באמרו באמצע לומר דמיירי בחלקים שוים. אבל לא כן כתב הטוש"ע בסי' קנ"ז ס"ג. ועל ראיות הגר"א ז"ל שם אומר אני ערבך ערבא צריך:

שם כפיסין לבנים. פי' הרע"ב דשיעור לבנה ג' טפחים. ול"ד במחכ"ת דלפי המסקנא בגמרא משמע דמתני' בזוטרי דעם סידן לא הוין אלא ג"ט:

שם וכן בגנה כו'. עתוי"ט העתקת פי' הרמב"ם בזה (ויש בו ט"ס במש"כ ולא זכר שהיא מעורבת עם גנת פלוני. דצ"ל עם גנה פלונית וכ"ה בפיה"מ וכ"מ להדיא מהה"מ שם וע' ש"ך ר"ס קנ"ח). ושלזה כוון ג"כ בחבורו ומ"מ חלוקין הן דבפירושו כ' דבבקעה סתם אין כופין כו' ואפי' במקום שנהגו לגדור. ובחבורו כ' אלא במקום שנהגו. גם מהכ"מ משמע שהיה גורס (בחבורו) בגנה סתם ואפי' במקום שלא נהגו לגדור. ופי' דבריו דהיינו סתם. ובפירושו כ' ואפי' במקום שנהגו שלא לגדור. אמת דבב"י משמע דגם בחבורו גורס כן (וכגי' שלפנינו) וכן העתיק בשו"ע ואפ"ה פרשהו דהיינו סתם ודוחק:

שם בתוי"ט ד"ה כפיסין כו' ותמיהני כו' וקשה לר"י כו'. דכפיסין ארחי גמרא גמירי לה כו'. ולנ"פ דהא גם מקמי דשני ליה גמרא גמירי לה לא פריך אלא דילמא הם ליבני (כ"ה גי' רש"י) דלא משפיין אבל דליהוי עץ לא הוי קס"ד ולכן מקשה ר"י שפיר:

[**שם תוי"ט ד"ה מחייבין וכו' ואפי' במקום שנהגו לגדור כו'** נ"ב בחבורו כתב אבל אם מכר בקעה סתם אין מחייבין אותו לגדור אלא במקום שנהגו ע"כ וכ"ה מפורש בירושלמי ונ"ל שבפי' הוא ט"ס ותחת תיבות "ואפילו" צ"ל "אלא":

משנה ד

בתוי"ט סד"ה מגלגלין כו' והכי תני' בתוספתא נ"ב סוף פרק בתרא דב"מ. מהגרמ"ש]:

משנה ו

במשנה רע"א בית רובע. מש"כ התוי"ט דרובע הוא ק"ד אמות וחומש ל"ד כי איננו אלא ק"ד אמות ושתות כי הו' הנשארים נצטרך לחלקם לל"ו חלקים כמנין הרביעיות ויעלה שתות. ומש"כ עוד דבעשר וחומש על עשר וחומש יעלה שטחו לק"ד וחומש. שגה מאד דלא הוי רק ק"ד ואחד מכ"ה שהרי החומש הנשאר הוא ארכו כרחבו חומש על חומש

וכשתרצה לעשותו רוחב אמה תצטרך לחתכו לה' חלקים ותחבר אורך חלק לחלק ויהיה אמה על א' מכ"ה באמה:

פרק ב

משנה א

ברע"ב ד"ה מערה. מקורה בקירוי כ"כ רש"י. והיא מרובעת כדאיתא בב"ק (נ' ב'):
שם ד"ה גפת. פסולת זיתים כו' כ"כ רש"י. בר"פ במה טומנין מבע"ל גפת של זיתים תנן או דשומשמין ע"ש ונקטו הפוסקים שם דאפי' דשומשמין אסור עי' בהגר"א ז"ל באו"ח סי' רנ"ו סקי"א. ולקמן בגמרא (י"ט) מדמן להדדי. וכן בר"פ כירה פי' רש"י דשומשמין:
[**שם בתוי"ט סד"ה וסד בסיד כו'** ובב"י סי' קנ"ה ראיתי כו' נ"ב כבר תפסוה בשו"ת הרש"ך ח"ב סי' קצ"ה ובלח"מ פ"ט מהל' שכנים וכן הדרישה והב"ח סי' הנ"ל:
שם בתוי"ט סד"ה מי רגלים שהרי האבנים. [צ"ל הלבנים] עצמן נמוקין והולכין. מהגרמ"ש]:

משנה ב

ברע"ב ד"ה ואם הזיק ואעפ"כ כו' ואין לו מה לשלם כ"כ רש"י. ע' לקמן (ס') בפי' רשב"ם על הא דאין עושין חלל תחת ר"ה שאין רצונם כו' לירד לדין כו' וכה"ג כתבו התוס' לעיל (ס"ד י"ז) אבל הכא מילתא פסיקא דאם ידלק הבית קרוב הדבר שלא יציל מאומה מכל אשר לו וכ"מ מלשונם שכ' ואין לו ולא כ' ולא יהיה לו וע' בסמ"ע סי' קנ"ה:
[**שם בתוי"ט סד"ה ובכירה כו' וכ"כ בנ"י ובכירה טפח בין מלמעלה בין מלמטה** נ"ב והרמ"ה כתב וז"ל ומסתברא מדלגבי עליה תילתא דשיעורא דתנור הוה. גבי בית נמי שיעורא דכירה תילתא דשיעורא דתנור נמי הלכך כו' אא"כ י"ל ע"ג גובה ח' טפחים עכ"ל. וכ"כ הש"מ בשם הרשב"א דאפשר לומר דילפינן מלמטה כלומר דכשם ששיעור שתחת הכירה א' מג' בתנור ממילא שמעינן בשיעור שלמעלה שהוא א' מג' בתנור והוא אמה ושליש עכ"ל:
שם בתוי"ט ד"ה ר' שמעון כו' וכתב עליו הרא"ש שלא הוצרך לראי' זו דבלא"ה הלכתא כרבים. נ"ב והרמ"ה כתב וז"ל וליתא לדר"ש חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד דהא אסיקנא לר"ש בש"ס בפ' הבוה"ע ע"ש. מהגרמ"ש]:

משנה ג

במשנה ביין התירו. פירש"י שאין העשן קשה ליין. עיין לעיל (י"ח) תד"ה לא ובמש"כ שם. והרע"ב פתח בעשן וסיים בחום ול"ד:

משנה ד

במשנה מלמעלן. רש"י פי' דהכותל למעלה מהחלונות. ומלמטן היינו שהוא נמוך מהם והרמב"ם פי' איפכא. ולכאורה לפרש"י לא קאי בין כנגדן אדסמיך ליה דכשהכותל נמוך מהחלונות אינו מאפיל וא"צ להרחיק מכנגדן כדאיתא ברמב"ם ושו"ע. אמת דבנ"י משמע דאף כשהכותל נמוך צריך להרחיק מכנגדן שלא יאפיל אבל הוא תמוה וגם האחרונים לא הביאוהו. גם מש"כ בנ"י אם בא כו' ולהעלות בנינו צריך שיהיה ממקום שיעמדו בו רגליו ולמעלה ד"א כו' נ"פ דט"ס הוא וצ"ל תחת ולמעלה ולמטה:

[**שם בתוי"ט ד"ה לא יסמוך כו' ולפירושו אני תמה דאי מהתם כו'** נ"ב כן תמה גם הדרישה סי' קנ"ה אות י"ג ולפניו היתה הגי' במרדכי נ' שנה ועי' בש"ך שם ס"ק ט' ובהגר"א והשט"מ בשם הרשב"א כ' וז"ל ולא גילה עד מתי תקרא חדשה ומתי תקרא ישנה לפי שהכל כדי ראיית ב"ד שבאותו מקום ושבאותה שעה שאין כל המקומות שווים עכ"ל. מהגרמ"ש]:

משנה ו

במשנה נמצא בין ב' שובכות פירש"י בתוך חמשים לשניהן. בגמרא מסיק דמיירי בחוץ לנ' אמה ובשביל של כרמים (ויותר תמוה לכאורה פי' הרע"ב שפירש ג"כ כפרש"י) וכן מש"כ לקמן בגמרא בד"ה וליזיל דקס"ד כו' אחוץ לנ' אמה כו' לכאורה אינו מדוייק דהא למסקנא נמי הכי קאי. אולם התוס' כ' שם דהמ"ל דמיירי תוך נ"א:

משנה ט

במשנה ואין עושין בורסקי אלא למזרח העיר. נ"ל דה"ה לנבלות וקברות ונקיט במאי דסיים ועמ"ש בס"ד בפ"ב דפאה מ"ז ולעיל (י"ח) בתד"ה ואם:

שם בתוי"ט סד"ה חוץ ממערבה כו' ועוד דקשיא עליו גמ' דמגילה וכמו שהקשיתי לשאול ע"ד הרמב"ם כו' ואישתמיטתיה פי' הרשב"ם לקמן (צ"ט) ד"ה ארון שעשה משה ע"ש:

משנה י

מרחיקין את המשרה כו'. ופי' הנ"י דהיינו נ' אמה ע"ש. וכ"ע התוי"ט וע' בד"ה ר"י וכו' דעת הרא"ש ודעת הרמב"ם. משמע דר"ל דפליגי עליה. וכ"מ מדבריו שם. ותמוה דהנ"י לא כתב הרחקת נ"א אלא לדעת הת"ק והם כתבו אליבא דהלכתא דקי"ל כר' יוסי ולזה גם הנ"י מודה כמבואר בדבריו ע"ש. רק שחולק על הרמב"ם במה דמצריך להרחיק ג"ט גם בחרדל ולהנ"י א"צ וכ"נ דעת הרא"ש וכ"כ הטור:

משנה יב

בתוי"ט ד"ה אחד גפנים כו' אבל אם נטע גרעין לא כו'. נ"פ דלפי מש"כ הנ"י דכי סליק למגדריה לדקליה מפריח העופות על הגפנים וה"ל גיריה א"כ אפי' נטע גרעין נמי וכ"כ הרב"י שם אליבא דהרא"ש שכ' כעין פי' הנ"י. ומהתוי"ט משמע דל"פ נ"י על התוס' ול"ד: **שם בתורע"א אות י"ח כו'** דלהרמב"ם לא מהני ד"א בין אילנות לגפנים הוא תמוה ע' בפירושו ובחבורו שם. ואולי ט"ס הוא ונ"ל להראב"ד ע"ש בהה"מ או דצ"ל להרא"ש. גם דברי הרב"י סי' קנ"ה אות ל"ה ד"ה אבל שכ' דהנ"י נסתפק אי ד"א דקאמר בר משתים לבני בבל וד' לבני א"י דה"ל לבני בבל ו' ולבני א"י ח' תמוה דלענין זה מה חילוק בין בבל לא"י וכן איתא בנ"י להדיא דאף בא"י סגי בו':

משנה יג

במשנה קוצץ מלא המרדע ע"ג המחרישה. ובמשנה הסמוכה כדי שיהא גמל עובר ורוכבו. נ"ל דבא לארויי בזה ג"כ שיעור קציצת המשוך ברוחב לשדהו או לר"ה שא"צ לקוצצו עד המיצר או עד סוף רוחב ר"ה כי גב המחרישה מסתמא מופלגת קצת מן המצר וכן רוחב הגמל אינו חופף עצמו באילן. ולכן אמר בניגודו כנגד המשקולת הנופל יותר על שיעור המשך ברוחב כמו בעירובין (נ"ח) ע"ש:

[**שם בתוס' חדשים משנה י"ג ד"ה ובחבורו שם הוסיף אף על בית השלחין** [**צ"ל האסלן**. מהגרמ"ש]:

פרק ג

משנה א

במשנה בית השלחין פירש"י וכ"ד שעושה פירות תדיר כו' מיום ליום. פשוט דכוונתו בזה לתת טעם מדוע חזקת בה"ש אינה אלא ג"ש מיום ליום ולזה כוון ג"כ הרע"ב ולחנם תפס עליו התוי"ט:

שם כנס את תבואתו. פירש"י יין של גפנים. נ"ל משום דגיתות שלהם היו בכרם ושם היו דורסין כמש"כ התוס' במס' ע"ז (נ"ו) ד"ה ואע"פ. אבל הבדים היו בעיר כמש"כ התוי"ט לקמן פ"ד מ"ט (וכ"מ בפ"ג דמע"ש מ"ז דתני בתי הבדים שפתחיהן לפנים כו' ע"ש בפי' הרע"ב ול"ת ג"כ בתי הגיתות) ולהכי תני גבי זיתים מסיקה משום דתיכף לאחר מסיקתן מכניסן לבית לדורכן. ומה שפרש"י דשדה לבן נלקטין כל פירותיה בפ"א. אף דקציר שעורים הוא בפסח ודחטים בעצרת ובמדרש רות (סוף פרשה ב') מתחילת קציר שעורים עד כלות קציר החטים ג' חדשים וע' בנדרים פ"ח מ"ד ומקרא מלא בס"פ וארא

כי השעורה אביב וגו' והחטה וגו' אפילות הנה. מ"מ אסיפתם לבית דהוא עיקר החזקה כמש"כ התוס' הוא בזמן אחד בעת האסיף. עי"ל דשדה לבן אינה נזרעת בערבוב אלא כל מין לבדו משא"כ בשדה האילן עי' לקמן (ל"ז) בפי' הרשב"ם סד"ה דבזאי בזויי:

שם בתור"ע אות י"ט הניח בצע"ג דעת הרמב"ן דטעם דלא חציף עדיף ממיגו. א"כ אמאי נאמן לומר לקוח במיגו דלהד"ם (כוונתו נראה להא דרפ"ב דכתובות ומודה ר"י כו' וע"ש בתוס') ול"א אחוי שטרך. ומטעם דלא חציף א"נ ע"ש. ותמיהני דשם איכא טעם דלא חציף ג"כ ולכן נאמן משום דאיכא תרתי:

משנה ה

במשנה היה מעמיד כו' תנור וכירים כצ"ל וכ"ה ברי"ף ורא"ש ובמשניות ובפי' הרשב"ם וכדתני בסיפא:

משנה ו

במשנה ד"ה ויכול למחות. דודאי איכא חסרון כדאמרי' כו'. והתוס' נדחקו לרב יהודה למאי דס"ד דל"ל היזק ראיה. ולכאורה הטעם פשוט דכיון דיש לו חזקה לכן יכול למחות כדי שלא יטעון אחר ג' שנים דשלו הוא. ואולי דמשמע להו דאפילו אם רוצה בעל הגג לתת לו שטר דאין לו זכות בזה ושיוכל בעל החצר לקצצו כשירצה לבנות אצלו מ"מ יכול למחות. אבל מכל מקום קשה דיכול לומר בשטר אינני מובטח מן העכברים:

משנה ח

במשנה שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים. נראה משום דבדבר קל המשקל אין טוענין כ"כ שיהיה שוה במשקל כמו דבר כובד המשקל מפני הנפח דקשה למשאוי או כמשאוי (ב"מ פ') להכי שיער באבנים שהם רבי המשקל. או כפשוטו דאבנים כובדם במקום אחד ומעיק תחתיו משא"כ דבר קל מתפשט כובדו. ומאי דכתיב כאשר תעיק העגלה המלאה לה עמיר (עמוס ב':י"ג) רצונו שתהיה מועקה כוללת כמו שאמר אחריו ואבד מנוס מקל וגו' כאשר העגלה מועקת בכל צדדיה ע"י העמיר. או כפירוש הביאור שם:

פרק ד

משנה א

במשנה ולא את הגג. כתב התוי"ט אבל עלייה בכלל בית כחכמים בפ"ז דנדרים. ותמה על הי"א שבטור דעלייה לא הוי בכלל בית ע"ש. ואנכי תמה דהרי אף לדעת הרי"ף והרמב"ם דעלייה מכורה אינו אלא בפתוחה לבית דרך ארובה. ולענין נדרים פשיטא דבכל גווני אסור. ועוד להכא תרגימו דיציע היינו אפתא וזהו עלייה לפי' הרי"ף מא"ל.

אבל פשוט דכ"ע מודו דעלייה ג"כ נקראת בית כחכמים דנדרים שם והטור עצמו הביא שם באות י"ח המוכר לחבירו בית יכול ליתן לו עלייה. אלא דהיא חשובה בית בפ"ע ואיננה בכלל הבית שמכר. ויציע וחדר איצטריך לאשמועינן דאע"ג דתשמישן לבית וס"ד דבטלין לגביה. ואולי לענין נדרים גם הם אסורין (ופי' הרא"ש שם בנדרים ד"ה וחכמים לענ"ד צע"ג. ונ"ל דחזר בו בפסקיו דשם לא כתב זה וכן הטור לא הביאו ודלא כב"י והש"ך שהעתיקוהו). ועיין לקמן מ"ט מש"כ בעצמו בשם הרשב"ם לענין מחיצת הקנים:

משנה ב

במשנה וצריך ליקח לו דרך דר"ע. לעד"נ דדוקא דרך דהוא רוחב ד' אמות (לקמן צ"ט ב' במשנה) הוא דל"ל אבל שביל דהוא כי היכא דשקיל כרעא ומנח כרעא (שם ק') אית ליה דאין סברא כלל דיהיה כ"כ עינו יפה שלא ישייר לו מקום להגיע לשם עד שיצטרך לחזור ולקנות ממנו ועי' לעיל (ז') תד"ה א"ל. וכ"מ לי מדברי התוס' לקמן (פ"ב ב') ד"ה מדברי דאל"כ מי יחלוק ע"ז דיותר מצטרך לו דרך ממלא אורה וסלו. והגמרא שפיר קרי ליה פריחת אויר לקמן ע"ד העברה כמו עומדין צפופין (אבות פ"ה מ"ה):

[**שם תוי"ט סד"ה אעפ"י אבל לא קנה בבינונית** (צ"ל בבנינות) מהגרמ"ש]:

משנה ג

במשנה המוכר את הבית מכר כו'. לכאורה הא אתי ועסיק במשניות הקודמות במכירת בית ולא ה"ל למיתני אלא מכר את הדלת כו' ועוד קשה מדוע לא כלל האינם מכורין דלעיל במשנה זו כמו דתנא הכא ולא את התנור כו'. ונראה משום דלא תטעה דהאי בזמן שא"ל הוא וכל מה שבתוכו כו' קאי נמי על הנך דלעיל לכן פתח בכאן המוכר אה"ב בכדי להפליגה מהקודם לענין הא דסיים בזמן כו' וכדאיתא בברייתא לקמן:

משנה ד

ברע"ב ד"ה מכר כו' מכר בתים הפתוחים לחצר כ"פ הרשב"ם. ר"ל לאפוקי הפתוחים לר"ה ואין להם מבוא כלל בחצר אבל הפתוחים לבית הפתוח לחצר זהו בתים הפנימים שבברייתא דמכורים ועי' בנ"י:

שם בתוי"ט ד"ה לא מכר אלא אוירא ודמים כו' דאין אונאה לקרקעות כו' אבל לדעת הסוברין דבפלגא איכא כו' כשהדמים יותר מפלג הוה ביטול מקח. דבריו סותרין זא"ז וע' בדבריו בכתובות שם שהאריך בזה:

משנה ט

במשנה. לא את הבור כו'. לשון הרע"ב אע"פ שמכר לו השדה כו'. ול"ד דהכי הל"ל אע"פ שא"ל כל מה שבתוכה כדפי' הרשב"ם דהרי קאי על בין כך וב"כ לא מכר כו'

דבמשנה דלעיל. וביותר לפי הגי' דבמשניות ולא את הבור כו' וכ"כ בעצמו לקמן ואפי' הני דאינן בכלל כ"מ שבתוכה כגון כו' ובור וגת:

פרק ה

משנה א

במשנה ובזמן שא"ל היא וכל מה שבתוכה הכ"מ. נראה דלשון זה לא מהני אלא אם היו בתוכה בשעת מכר. אבל אם א"ל וכל מה שראוי להיות בתוכה מכורין אפי' לא היו בתוכה. וד"ז מתבאר מלקמן (ע"ח). ותמיהני על לשון הסמ"ע בסי' ר"כ ס"ק י"ד שכתב ה"ה אם א"ל וכ"מ שראוי כו' ע"ש דאדרבה לשון זה עדיף לקנות ע"י אפי' לא היו עליו. וכן לשון הטור בשם רמ"ה שם אינו מכוון בזה ע"ש:

משנה ב

בתוי"ט ד"ה לא מכר כו' והיינו שהר"ב לא פי' בתחילה היאך מיירי כו'. תמוה דהרי שפתיו ברור מללו ת"ק סבר לא מכר כו' שעליו ונחום המדי סבר מכר כו' שעליו. הרי דמוקי פלוגתייהו בעודן עליו. וכ"מ דעת הרמב"ם בפי' ובחבורו דלא משום ספיקא פסק דלא מכר אלא דמיפשט פשיטא ליה וכמו שהעיר גם התוי"ט. וטעמייהו נ"ל משום דהדחויים דלא למיפשט מהברייתא ומדברי ר"י דחויי בעלמא נינהו ופשוטם כמשמעם וכיוצא בזה כ' הפוסקים בהרבה מקומות:

[**שם דתכשיטי חמור הוו כו'** נ"ב בתוס' הגירסא. דתכסיסי. מהגרמ"ש]:

משנה ג

במשנה הלוקח פירות שובך כו'. עי' נ"י מש"כ ליישב אליבא דמ"ד אין אדם מקנה דשלבל"ע. דאין לפרש דלוקח פירות שנה שעברה שכבר נולדו. דלפי' ר"י א"ש בהא דומסרס דבסמוך ע"כ לא איירי אלא בלוקח אותן שעתידין להולד. וע"ע מש"כ בביצה (יו"ד):

שם ברע"ב ד"ה גרופיות. ענפים. וכ"כ רשב"ם ויל"פ ג"כ או באגרוף (דפ' משפטים) דר"ל בענף עץ וכמש"כ בפ' מסעי או בכלי עץ יד. והנ"י הביא בשם הריטב"א דפי' ב' אגרופין והוא פרש"י בב"ק (פ"א) ד"ה חוץ מגרופיות:

שם בתוי"ט ד"ה הסייח כו' ויש לדקדק אמאי הכא בחמור קרי הבן בשם עצמו כו' ותירוצו לא מחוור. ול"נ דתני בכל חד רבותא. בחמור אף שכבר גדל קצת ואינו נקרא שוב על שם אמו אלא יש לו שם בפ"ע סייח אפ"ה מכור. ובפרה אף בעודו קטן ביותר עד שאינו ראוי עוד להיות לו שם בפ"ע עגל. אלא שנקרא עדיין ע"ש אמו אפ"ה אינו מכור:

משנה ח

בתוי"ט ד"ה הרי הוא של מוכר כו' ותמהו התוס' כו' ובעניי כו' ועוד כו'. קושייתו השני' אינה מובנת דאימא דגם כוונת התוס' שיהיה טבל ותמיהתם אינה רק דלמה יהיה תרומה. או י"ל כוונתם דאם מדד ד"מ נ' סאה לתוך כלי הרי הם חסרים נ' מיצויים וא"כ כשתורם אח"כ מהם סאה לתרומה הוה בה ג"כ אחד מנ' לבד המיצוי שלה והוא ישאר חולין ודע דהסאה שתורם לתרומה צריכה להיות מאומד ולא במדה ממש כדתנן שם בפ"א מ"ז:

משנה י

בתוי"ט ד"ה רשב"ג כו' ובב"י סימן רל"א כתב ואפשר כו' דמסתבר טעמיה דת"ק ע"כ. נ"ב ונראה שרומז למ"ש הרי"ף בסוף פ' ג"פ דלא אמרו הלכה כרשב"ג אלא עד דאיכא טעמא והרא"ש העתיק שם דבריו כמ"ש בתוי"ט בפ"ח דפסחים מ"ה. אח"ז ראיתי שכבר קדמני בזה הדרישה שם. מהגרמ"ש]:

משנה יא

במשנה היה שוקל לו עין בעין. נראה פירושו דהמשקל הוא שוה בלא הכרעה כמו העינים שעומדים בקו שוה. או ירצה שמעיין היטב בהמשקל (וכלישנא דברייתא לקמן אין מעיינין כו') להעמידו במכוון והוא כלשון המקרא (במדבר י"ד):

שם למחוק לא יגדוש. ומשמע שאין נותנין ויתור כלל. וקשה מ"ש ממשקל דהא גם גבי מדה כתיב וצדק. ועי' ברשב"ם לקמן בגמרא ד"ה וצדק:

[**שם בתוי"ט ד"ה אמר רשב"ג כו' והטור כ"כ בשם הרמ"ה כו' וכתב עליו הב"י כו' ומהר"ר פאלק כהן כתב שדבריו במדות כו'**. נ"ב הרמ"ה כתב וז"ל מקנח כף המאזנים על כל משקל ומשקל ל"ש בלח ול"ש ביבש כת"ק דגזר לח אטו יבש וליתא לרשב"ג עכ"ל. וראיתי בדרישה שכ' ג"כ מדלא אמר רשב"ג בד"א משמע דלא לפלוגי את"ק אתא אלא לפרשו וכדקי"ל דכל לשון אימתי ובמה כו' ועוד אף את"ל דפליגי הלא הלכה כרשב"ג בכ"מ ששנוי במשנתינו, ונראה דהרמ"ה ס"ל דרשב"ג לא קאי כ"א אמשקלות ומאזנים כו' משא"כ במדה שיש לה תוך עמוק וצר ס"ל להרמ"ה דמודה רשב"ג בזה שצריך לקנחו אף ביבש כו'. מהגרמ"ש]:

פרק ו

משנה א

ברע"ב ד"ה אפילו זרע פשתן דרובא קונין אותו לזריעה וכ"כ הרשב"ם דרוב זרע פשתן (**כצ"ל**) **הנקח בעולם לזריעה כו'**. וכן איתא בגמרא לקמן. ותמוה דאיך יתכן זה הלא איתא בב"מ (ק"ה ב') דבימי ר' אמי דכחישא ארעא היתה מוציאה קרוב לד' פעמים בזרעה. ואם בכל שנה יוכפל הזריעה מהקודמת ילך הדבר עד אפס מקום לזרוע. וצ"ל דודאי רובה לתשמיש כגון לשמן וכיוצא אולם אותם הקונין לזה קונים בשופי הרבה ביחד. ואותן הקונים לזריעה ולמאכל קונים מעט הכמות ומהן הוא רובה לזריעה ובהו איירי מתניתין:

משנה ג

במשנה יין מבושם כו'. אולי צ"ל מבוסם בס' והוא מלשון מחייב אינישׁ לבסומי בפוריא מגילה (ז' ב') ושם עוד איבסום כו' ולעיל (ס"ד ע"ג) כמאן דמיבסמי דכולן לשון שכרות הן (וגם לפי' הגי' בש' יל"פ כן) וכאן ר"ל יין חזק המשכר שמתקיים יותר כדאיתא בב"מ (ס') במשנה התירו לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו ופי' הרא"ש דמתקיים יותר:

משנה ד

במשנה המוכר מקום לחבירו לעשות לו בית וכן המקבל מחבירו לעשות לו בית חתנות כו' כ"ה גי' הריף והרא"ש וע' תוי"ט. ונ"ל דלגירסתם המשנה מתפרשת ע"פ מדה י"ט מל"ב מדות דר"א בשריה"ג מדבר שנאמר בזה וה"ה לחבירו. וכה"ג כתבתי בשבת (קנ"ה) ע"ש:

משנה ו

במשנה ולא יכנס מתוכה כו'. פי' הרע"ב דכיון כו' שעובר באמצע שדהו כו'. תימה דהא גם בנתנו לו מן הצד תני סיפא דלא יכנס כו'. ונראה דהציון הוא ט"ס וצ"ל ואינו מכניס לתוכה וכ"מ מפי' רשב"ם:

שם במשנה דרך היחיד ד"א. בגמרא פסק ר"ה דלא כמתני'. ותימה על פי' הרמב"ם והרע"ב דשתקו מזה:

פרק ז

משנה ו

במשנה חציה בדרום כו' כצ"ל ועמש"כ בב"ק (נ"ח ב'):

שם והוא מקבל עליו כו' הרשב"ם פי' דקאי אמוכר. אבל הרמב"ם מפרשו אלוקח. (וכן פי' הרע"ב) ופשוט דלפירושו קמ"ל מתניתין לאפוקי מסברת הרשב"ם. וגם נראה דאשמעינן דהמוכר יכול לכופו בכדי שלא תהא חי' נכנסת דרך חלקו לתוך שלו ועי' בהה"מ בפ"ב מהל' שכנים הל' י"ז. ועי' לעיל ד' ב' בסוגיא דהמקיף א"ח מג' רוחותיו ודברי התו"ח בזה מגומגמין ע"ש:

שם חריץ ובן חריץ ובגמ' תאנא חריץ מבחוץ כו' ולפלא על התוי"ט שהביא זה מפי' הרמב"ם ורשב"ם:

פרק ח

משנה א

בתוי"ט ד"ה והאיש את אשתו (קמא) **הילכך תנדבר"י תני וירש אותה**. בברייתא וירש אותה מלמד שהבעל יורש את אשתו דברי ר' עקיבא ריש"א אינו צריך כו'. וע"כ ט"ס הוא. ומה שהביא מרפ"ח דכתובות צ"ל רפ"ט ומש"כ ורש"י מפרש התם אליבא דרבא ג"כ ט"ס וצ"ל דאביי:

[**שם בתוי"ט ד"ה והאיש את אשתו** (**ב**') **כו' וראיתי בתו"כ ריש פ' אמור כי אם לשארו אין שארו אלא אשתו כו'**. נ"ב עי' בבאור רנה"ו ז"ל פ' אמור (כ"א ב') שהביא את התו"כ וכתב:

ולא ראיתי מי שפירש ראיה זו כו' ונעלם ממנו התוי"ט הלז. וראיתי בס' יונת אלם להרמ"ע (פשכ"ט) וז"ל:

ואשכחן נמי בתו"כ תניא אין שארו אלא אשתו שנא' אל אשתו לא תקרב שאר אביך היא פסוק זה מורכב ממאי דכתיב באשת אחי האב ובאחות האב וה"ק אין לפרש שארו דכתיב גבי טומאת כהן שהיא אחותו כדקס"ד מדכתיב גבי אחות האב שאר אביך היא דהא אחותו גבי טומאת כהן בהדיא כתיב אלא אם אינו ענין לאחותו תנהו ענין לאשתו דכתיב גבי אחות שייך נמי גבי אשת אחי האב דמ"ש ומלתא אגב אורחא אתא לאשמעינן שלעולם ישא אדם בת אחיו ובת אחותו עכ"ל. ועי' בס' הזכרון פ' קדושים שעמד ג"כ על התו"כ ועל הרי"ף מהגרמ"ש]:

משנה ה

במשנה ריבה לאחד כו' משום ירושה ל"א כלום. הרשב"ם פי' דלא אתיא כריב"ב. אבל שיטת הרמב"ם ורבותיו דאתיא גם כוותיה עי' בהה"מ פ"ו מהל' נחלות ה"ג והל' ה'. וכ"מ מהרי"ף בגמרא דלקמן (ק"ל) ע"ש. ולפ"ז להאב"א השני דשם. לא נמצא מחלוקת

עליו במשנה. וק"ל א"כ מאי פריך לעיל (קכ"ב ב') סתם ואח"כ מחלוקת היא ושם אזלא הסוגיא להאב"א הזה מדקאמר שם בן בין הבנים:

שם במשנה ועל מי שא"ר לו ליורשו כו'. לעיל וכן ברי"ף ובמשניות ליתא לתיבת לו וכברישא:

משנה ו

במשנה נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו. לכאורה נראה כיון דאין לו אב ידוע הוי נכסיו הפקר וכל הקודם בהן אפי' אחד מן השוק זכה. הכא ע"כ מיירי שקדם וזכה האומר עליו שהוא אח. ומה שפי' הרשב"ם שנפלו לו בחייו כתב עליו התוי"ט ול"י למה דקדק לכתוב כן. ולנ"פ דהא א"א שתפול לו ירושה אלא מאמו (או ממשפחתה) וכיון שאינו מוחזק באב ידוע ולא באחין מן האב ואותו איננו שמת א"כ קרובי האם מן האב יורשין אותה. ועוד דהא אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב לעיל (קי"ד ב'). אולם משכחת לה שנפלה לו ירושה מבנו שמת אחריו:

פרק ט

משנה ז

במשנה ואמרה תנו כבינתי לבתי. לעיל (קמ"ט) בתד"ה דקא מגמר מוכח להדיא דהי' לפניהם הגי' תנתן וכ"ה בגמרא לעיל (קנ"א ב') וברי"ף ורא"ש וברשב"ם כאן:

משנה ט

בסוף המשנה יורשי האב עתוי"ט ותימה שלא הביא גירסת הרי"ף והרא"ש דגרסי גם בסיפא יורשי האשה:

שם בתוי"ט סד"ה בש"א כו' כדאמרי' לרש"י דהגמרא מפרש כאן כו'. פשוט דכוון למה שפי' רש"י בכתובות דנכסים בחזקתן דבדברי ב"ה דשם הוה פירושו כמו הכא והביאו התוי"ט לעיל בקיצור וכמו שהביאו התוס'. והתו"ח שהגיהו כמ"ש הרשב"ם שגה במחכ"ת:

משנה י

בתוי"ט ד"ה נפל הבית כו' אבל כתבו עליו התוס' כו' ועוד הקשו ופירשו כו' דינא הכי [והוסיף] **שיש לה בנים אחרים כו' אלא שאין לה בן מאבי הבן הזה**. משמע דאם היה לה בן מאיש הזה אף דהיה לו עוד בן מאשה אחרת דהשתא הוא אינו טוען רק חלק רביעי גם הר"י מודה דאין לו כלום משום דהבן שלה יש לו חלק ודאי גם בחצי השני אפי' אם הבן מת אחרון ובן שלו שמא אין לו כלום. ולעד"נ דגם כה"ג היה נוטל בן שלו

חלק שמינית לסברת הר"י כיון דשניהם יורשין ודאין להבן המת ולא דמי להא דהחולץ דהתם הספק אינו יורש ודאי להסבא. ונראה דסוף דבריהם שכתבו אבל הכא הוי אלו ספק כמו אלו בחלק המגיע לבן. אטעי' להרב במחכ"ת. אבל הישר הולך יוכל לכוון דבריהם למש"כ ואכמ"ל:

פרק י

משנה ב

במשנה זוזין מאה דאינון סלעין עשרין אין לו אלא כ' וכו'. פי' הרשב"ם דיד בעה"ש עה"ת. ובגמרא ל"א עלה טעם זה אלא משמע דאביי לא חידש זאת רק לטעם הברייתא. ונ"ל דהכא בלה"ט נמי דינייהו הכי דבהיפך דליהוי מטבעות גדולות מהשיעור לא שכיחא (והא דלעיל (ק"ה ב') דאמרי' מ"ד פירושי קמפרש אינו כפרש"י בב"מ אלא כפי' רשב"ם או פר"י) אבל דליהוי חסרים שכיחא כפירש"י בב"מ (נ"א ב') במשנה. וכן בסיפא ע"כ הכוונה על סלעים חסרים שנחסרו שתות דדרך להוציאם עדיין בתורת מטבע כדאיתא שם:

שם כסף זוזין דאינון ונמחק כו'. נל"פ דנמחק שם המטבע הכוללת (ומצינו ג"כ דדרכן היה לקבץ מספר המטבעות הקטנות ולכוללן במטבע הגדולה מהן כדלעיל זוזין כו' דאינון סלעין כו') אין פחות משתים די"ל דנמחק שקל אחד. וכן כסף סלעין דאינון י"ל דנמחק דרכון אחד דהוא ב' סלעים כדפי' הרמב"ם ברפ"ב דשקלים. וכן תפרש בדרכונות דאולי היה להם גם מטבע פי שנים בדרכון. ומיושב בזה הצ"ע דתוי"ט:

משנה ג

בתוי"ט ד"ה ובלבד כו'. אבל במלוה ולוה כו' לא נצרך להכיר את שניהם דב' יוסף ב"ש אין מוציאין עליהם שט"ח. תמוה דאף א"ת דמוציאין עליהם מה יועיל הכרת המלוה לזה דמ"מ יש לחוש שזה המלוה יתבע ע"י השטר ליב"ש האחר. אח"ז עיינתי בהה"מ עצמו שכ' ועוד דאל"כ בהכרת המלוה כו' מה יועילו וזהו מש"כ. ומה שסיים התוי"ט וכלומר משא"כ שובר כו'. לכאורה בשובר ממלוה (ר"ל לאפוקי שובר דאשה לבעלה דאיירי בה משנתינו) מה יועיל אם מכירין את הלוה ג"כ דשמא הוא חייב ליב"ש אחר ונפסידנו בשובר זה. ואפי' יראה לפני העדים השט"ח שלו שיכתב השובר עליו יש לחוש דעשו קנוניא ביניהם וכתב לו שט"ח מכוון להשט"ח שיש ליב"ש האחר עליו וצ"ע. אח"ז מצאתי להתומים ר"ס מ"ט שעמד בזה ע"ש:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה ר' יוסי אומר כו' וקשה לי לשונם כו' וצ"ע. ול"נ דר"ל כגון בנידון שלפנינו שמבטיחו שלא יעלה לו המקצת דמים שנתן עתה לפרעון ע"מ שיקיים התנאי דהוא תשלום המותר ליום הנועד ור"ל דלא היתה הכוונה רק להסמיכו יפה שיקויים התנאי בבירור:

משנה ז

במשנה נמצא לאחד שם שנים הגדול פרוע. ק"ל דהא יש כאן ס"ס ספק שהפרוע אינו שלו ואת"ל שלו שמא הוא הקטן. ולדעת האומרים דס"ס הוה כרובא יקשה מכאן לרב דאזיל גם בממון אחר הרוב. ועוד יקשה לו דאם היה לאחד שנים ולאחד אחד נימא דאזלינן בתר רובא דנשתלם אחד מהשנים. ולזה י"ל דהרי הספק הוא על האנשים מי משניהם פרע ועמש"כ לעיל (צ"ג ב'). ולכאורה י"ל משום דהכא הוה רובא דתלי במעשה דהיינו הפרעון עי' רפ"ג דבכורות בגמרא. אך ז"א אלא אם המיעוט הוא ממילא בשוא"ת אבל היכא דתרוייהו ע"י מעשה אזלינן בתר רובא כדמוכח בכ"ד:

שם [בתוי"ט ד"ה המלוה כו' ותימה על הב"י ריש סימן קכ"ט כו'. ומ"ש הר"ב נ"ב עי' בשו"ת שער אפרים סימן קנ"ג ולא הביא את התוי"ט. מהגרמ"ש]: